

Становище

от доц.д-р Марияна Пискова

член на научно жури за присъждане на образователна и научна степен

„доктор“

на Петър Людмилов Първанов

шифър 2.2. История и археология /Архивистика, Документалистика, Палеография -
Историография /

представил за защита дисертационен труд на тема: „Стефан Савов Бобчев - жизнен и
творчески път“

Дисертационният труд на Петър Първанов е посветен на живота и творчеството на Стефан Савов Бобчев и представлява завършено изследване с ясно формулирани цел и задачи върху 570 страници, от които 70 приложения. По отношение на жизнения път акцентът е поставен върху обществената и политическата дейност, а творческият портрет е разкрит главно чрез историческите и историко-правните възгледи на Бобчев и въз основа на научното му наследство в областта на историята и историята на българското и славянското право. Структурата на дисертационния труд отразява тези акценти и организира и представя балансирано резултатите от проучването в следните три глави: Живот, Исторически възгледи и Правно-исторически възгледи.

Жизненият път на Бобчев е проследен в първата глава, която на свой ред е подразделена на две части. Първата обхваща периода на детството до формирането на Бобчев като личност, учен, политик и общественик. Втората представя житейския път на Стефан Савов Бобчев след окончателното му завръщане в България през 1889 г. В пет параграфа е очертан последователно личният живот, публицистичната, политическата, обществената и научно-организационната дейност.

Втората глава е посветена на историческите възгледи на Бобчев. За целта са проучени и подложени на историографски анализ всички негови исторически изследвания. Отделя се място дори на най-ранния опит за историческо проучване, наречено от 15-годишния Бобчев „Записки по българска история“ от 1867-1868 г. В първата част са анализирани изследванията на Бобчев в областта на българската история в хронологична последователност за средновековната държава, Българското възраждане, Руско-турската война от 1877-1878 г. В следващи самостоятелни параграфи са проследени изследванията обособени тематично около Източна Румелия, /част от които въз основа на архивните извори/ и за периодичния печат от 1844 г. до 1894 г. /във връзка с 50-годишнината на българската журналистика и честването на паметта на нейния основател Константин Фотинов/. Последният параграф в прегледа на изследванията по българска история е посветен на биографичните текстове за българи, сред които „ликовете на първите български юристи“, първите практики-съдии без юридическо образование, както и на духовни лица за които Бобчев е писал по повод на

чествания, годишнини и във връзка със смъртта им. Още по-детайлно са проследени подбраните от Петър Първанов биографични текстове за български обществени дейци от времето преди и след Освобождението, сред многото писани или публикувани от Бобчев в различни години от неговия живот и по различни поводи.

Във втората част на историографски анализ са подложени публикациите на Бобчев по обща история, които като цяло не се отличават със строго научно-изследователски характер. Диференцирано са представени трудовете в областта на общата история в четири самостоятелни параграфа – най-нова политическа и социална история на света; история на славянските народи; балканска-близкоизточна история и биографии на чужденци. При анализа се има предвид дали текстовете са преводи, какъвто е случаят с превода от френски език на Османската история, предназначена за българските деца /1871 г./, или са авторски изследвания по политическа и социална история на света във връзка с лекционните курсове в Свободния университет /1923 г./. По отношение на славяните се открояват от една страна изследванията на обединението на славяните, а от друга историята на отделните славянски народи. Балканската и близкоизточна история на Бобчев е изследвана въз основа на преобладаващи непубликувани текстове от неговия личен архивен фонд, някои от които са недовършени. По отношение на близкоизточната история Петър Първанов откроява трите тематични полета, в които е съсредоточен интересът на Бобчев – изследването на Турция като модерна държава, историческото развитие на Палестина и историята на исляма. Биографичните текстове за чужденци са систематизирани от Петър Първанов доколкото е възможно в групи на учени, които са се занимавали със славянското право; учени, които са оказали влияние върху неговото развитие като изследовател и учен; на руски учени, които са му преподавали; на видни славяни или изследователи, които са спомогнали за развитие на изследванията на славяните. Особено внимание в анализа е отделено и на биографиите, които имат характер на научни изследвания, каквито са посветените на Достоевски, Булгарус и Ковалевски.

Третата глава е посветена на трудовете и възгледите на Стефан Савов Бобчев в областта на правото и на историята на правото. Обособено са представени основните му съчинения свързани с обичайното право /юридическите обичаи и юридическите пословици/; с историята на правото като наука; с източниците на историята на правото и с отраслите на правото – държавно, съдебно, наказателно, гражданско.

Заключението представя обобщено изводите, до които достига в дисертационния си труд Петър Първанов. Към дисертацията е приложен списък на използваните източници – непубликувани архивни извори, публикувани извори /документални сборници/; авторски текстове/публикации на Стефан Савов Бобчев /въз основа на впечатляваща част прегледани от общо над 6 000 Бобчеви съчинения/ и накрая, определените от Първанов като „Литература“ – всъщност публикувани изследвания за Бобчев. Като второ приложение е включен Животопис на Стефан Савов Бобчев, което без съмнение придава научно-приложен приносен характер на дисертационния труд.

Дисертационният труд е структуриран и оформен в съответствие с нормативните изисквания. Основава се на респектиращ обем от източници – оригинални архивни документи, публикувани документални извори, монографични изследвания, студии, статии, включително и от периодичния печат.

Основен източник е също така документалното и публикувано наследство на Бобчев, проучено в дълбочина и обхват, което позволява на Петър Първанов да реализира поставените цели и задачи в дисертацията и да допринесе за цялостното историографско представяне на жизнения и творчески път на Стефан Савов Бобчев.

Изборът на темата на дисертацията е сполучлив не само заради нейната недостатъчна разработеност в българската наука, но и предвид на научната ѝ значимост и актуалност. Акцентът върху историческите и правно-историческите възгледи на Стефан Савов Бобчев е обективно обусловен, обоснован и същевременно напълно съобразен с професионалната подготовка на Петър Първанов – магистър по история и магистър по право. Постигнатите резултати са значими, както в изследователското поле, така и с оглед на приложението им в обучението на студентите в областта на хуманитаристиката и особено по история и право.

Авторефератът отразява правилно и пълно съдържанието на дисертацията. Изведените шест научни приноса са реално постигнати чрез разработения дисертационен труд. Бих подчертала още веднъж огромния обем архивни извори, които Петър Първанов е проучил задълбочено и, които са му позволили да уплътни животописа на Стефан Савов Бобчев и да представи максимално пълно неговата продължителна и разностранна дейност.

Същевременно чрез проучените архивни извори от личния фонд на Ст.С.Бобчев, Петър Първанов оповестява и въвежда в научен оборот неизвестни извори и непубликувани данни и за други личности, събития и факти.

Проследява еволюцията във възгледите на Бобчев, а изводите и обобщенията за неговите трудове са представени в контекста на времето /не само историческото, а и биографичното на Бобчев, като се отчита в каква точно позиция е той – преподавател, политик, общественик и т.н. Анализът отчита както целите на Бобчев, така и източниците, които Бобчев е ползвал – периодичен печат, научна литература, собствени наблюдения.

Историографският преглед обхваща и частта от непубликувани текстове с характер на научни изследвания, които Петър Първанов проучва при обстойното изследване на огромния по обем архивен фонд на Бобчев.

Като изразявам напълно положителната си оценка за дисертационния труд на Петър Първанов, бих препоръчала да потърси възможност за известно оптимизиране и съкращаване на текстове, съдържащи повторения, в повечето случаи предназначени за подчертаване на изводи и заключения.

В заключение оценявам положително постигнатите резултати и приноси в дисертационния труд. Пред вид на доказаните качества и способности на Петър Първанов за провеждане на самостоятелни научни изследвания, предлагам да се

гласува от научното жури присъждането на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 2.2. История и археология /Архивистика, Документалистика, Палеография – Историография.

15 август 2012 г.

доц.д-р Марияна Пискова